

© UNICEF Srbija 2020/Pandić

Poštovani čitaoci,

Dečji brakovi su oblik trgovine ljudima i predstavljaju ozbiljno kršenje dečjih ljudskih prava i na nama kao društvu je da stereotipe rušimo, a prakse koje su štetne menjamo. To je i razlog zašto smo pre tri godine osnovali Nacionalnu koaliciju za okončanje dečjih brakova, kako bismo zajedničkim zalaganjima svih članica podigli svest o problemu ove štetne prakse i doprineli stvaranju sigurnijeg i bezbednijeg okruženja za svu decu. Posledice ove štetne prakse su mnogostruke, one utiču na zdravlje, obrazovanje, rast i razvoj dece, a posebno devojčica. One prekidaju školovanje, rano rađaju, što njih i njihove bebe izlaže brojnim zdravstvenim rizicima i stopi smrtnosti koja je duplo veća nego u opštoj populaciji, a neretko su izložene i nasilju u porodici, kao i siromaštvu. Upravo zato je neophodno da ujedinjeno nastavimo da ukazujemo na problem i da koordinisanim i kvalitetnim aktivnostima doprinosimo okončanju dečjih brakova.

U proteklom periodu uputili smo inicijativu za izmene zakona u ovoj oblasti, i to tako da se dečji brak prepozna kao oblik trgovine ljudima, da se ukine mogućnost sklapanja braka pre 18. godine i da se prinudno zaključenje braka, kao i vanbračna zajednica sa maloletnikom, tretiraju kao oblik nasilja u porodici. Pokrenuli smo i kampanju za podizanje svesti o rasprostranjenosti i štetnosti ovog fenomena i podržali brojne projekte koje su članice Koalicije pokrenule u svojim lokalnim zajednicama.

Nacionalna koalicija će nastaviti naporno da radi na tome da se problem dečjih brakova rešava multisektorski i sistematski, a sve njene članice i partneri će i dalje kroz svoj svakodnevni rad nastaviti da šire svest o tome da dečji brakovi nisu romska tradicija, već štetna praksa koja grubo krši dečja prava i kojoj samo ujedinjnim naporom možemo stati na put.

Naša zajednička vizija je stvaranje društva u kome nijedno dete neće stupiti u brak i napustiti školovanje protiv svoje volje, već će uživati u detinjstvu i bezbrižnom odrastanju.

Prof. dr Zorana Z. Mihajlović

Potpredsednica Vlade Republike Srbije i
predsednica Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost

Usvojena Deklaracija o ukidanju dečjih brakova

Nacionalni savet romske nacionalne manjine je u martu 2022. godine usvojio Deklaraciju o ukidanju dečjih brakova, čime je dečje brakove jasno definisao kao kršenje prava deteta koje ugrožava živote i budućnost devojčica i dečaka. Ovo je posebno značajan dokument jer ga je po prvi put donelo reprezentativno telo Roma na nacionalnom nivou, a usvojen je konsenzusom romskih lidera. Prema Deklaraciji, dečji brakovi se smatraju praksom koja deci uskraćuje mogućnost odlučivanja o svom životu, oduzima im mogućnost da se školuju i tako ih stavlja u dodatan rizik od nasilja i diskriminacije.

Deklaraciju o ukidanju dečjih brakova je po prvi put donelo reprezentativno telo Roma na nacionalnom nivou i prepoznaje dečje brakove kao kršenje prava dece.

Projekat „Prevencija i eliminacija dečjih brakova”

Predstavници osam gradova i opština u Srbiji su 25. novembra 2021. godine sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, Nemačkom razvojnom agencijom, Ambasdom Kraljevine Holandije, UNICEF-om i organizacijom Praxis potpisali izjavu o saradnji na prevenciji i eliminaciji dečjih brakova i poboljšanju položaja Romkinja u romskim naseljima u Srbiji.

Projekat radi na prevenciji dečjih brakova i osnaživanju Romkinja, a sprovodi se u Kruševcu, Vranju, Kragujevcu, Leskovcu, Smederevu, Subotici, Bačkoj Palanci i Novom Sadu.

U ovim gradovima se primenjuje paket intervencija za sprečavanje dečjih brakova na lokalnom nivou koje je UNICEF uspešno pilotirao u periodu 2018-2020.

U okviru projekta su predviđene edukativne radionice u romskim naseljima za majke, očeve i devojčice, kursevi i dokvalifikacije za mlade Romkinje, kao i programe osnaživanja škola da rade na prevenciji osipanja romske dece iz škola. ([link](#))

Konferencija „Dečji brak nije romska tradicija”

Konferencija „Dečji brak nije romska tradicija” održana je 7. juna 2022. i na njoj su predstavljeni rezultati rada Romske ženske mreže u ovoj oblasti (RŽM), ali i izazovi sa kojima se RŽM suočava u svojoj borbi protiv ove štetne prakse.

Planirano je da RŽM nadležnom ministarstvu uputi Inicijativu za izmenu Zakona o socijalnoj zaštiti kako bi se obezbedila adekvatnija zaštita dece od ranih i prinudnih brakova, a Zakon uskladio sa ključnim međunarodnim ugovorima u ovoj oblasti.

Na konferenciji je predstavljeno Istraživanje o rasprostranjenosti dečjih brakova u Srbiji koje je sprovedeno u 3.000 romskih porodica na teritoriji 26 gradova i opština u Srbiji, a predstavlja polaznu osnovu za lakše praćenje i suzbijanje dečjih brakova na teritoriji 15 gradova i opština.

Protokol o suzbijanju dečjih brakova

Na Svetski dan Roma i Romkinja, 8. aprila 2022. godine, potpisan je Protokol o saradnji i suzbijanju dečjih brakova između Grada Niša i Udruženja Romkinja „Osvit“, što je još jedan dokaz posvećenosti lokalne samouprave da radi na unapređenju položaja romske populacije, sa posebnim osvrtom na dečje brakove kao jedan od gorućih problema. ([link](#))

Vodič za lokalne zajednice

U decembru 2021. godine objavljena je publikacija „Detinjstvo, ne brak!“ ([link](#)), čija je svrha da olakša usklađivanje i sinhronizuje odgovor svih aktera na lokalnom nivou u oblasti prevencije i odgovora na dečje brakove. U publikaciji je prikazan osnovni minimalni model intervencija za sprečavanje dečjih brakova u zajednici, koji podrazumeva pripreme aktivnosti, intervencije u samoj zajednici, kao i intervencije na nivou lokalne samouprave i ključnih institucija sistema. Publikacija je nastala na osnovu iskustva i znanja stečenih tokom pilot projekta za sprečavanje dečjih brakova UNICEF-a (2018-2020) u Beogradu, Novom Bečeju i Pirotu.

Izveštaj o dečjim brakovima u Srbiji

Izveštaj „Dečji, rani i prinudni brakovi u Srbiji – propisi, reakcija i prevencija“ pripremio je Praxis i prikazuje rezultate praktične primene [Instrukcije o načinu rada centara za socijalni rad \(CSR\) – organa starateljstva u zaštiti dece od dečjih brakova](#), kojom se uređuje način rada CSR u zaštiti dece od dečjih brakova, kako u situacijama kada postoji rizik od sklapanja braka, tako i u onima kada takav brak već postoji.

Izveštaj predlaže nadležnim institucijama sistematsko prikupljanje podataka, kao i uvođenje obaveznog sistema evidentiranja podataka o slučajevima dečjih brakova, organizovanje opštih i posebnih obuka svih nadležnih institucija, redovno sprovođenje preventivnih aktivnosti u oblasti dečjih brakova, kao i uključivanje teme dečjih brakova u program psihološko-pedagoških službi u školama i u okviru predmeta građansko vaspitanje.

Izveštaj predlaže uvođenje obaveznog sistema evidentiranja podataka o dečjim brakovima i obuke svih nadležnih institucija

Ključni nalazi:

manje od polovine CSR (43%) vodi posebnu evidenciju o dečjim brakovima;

CSR su neodložno reagovali samo u 29% slučajeva kada su identifikovali slučaj dečjeg braka;

najčešće mere koje su CSR preduzimali nakon identifikacije slučaja su savetovanje i informisanje.

